

МЕТОДОЛОШКЕ ИНФОРМАЦИЈЕ
О ИСТРАЖИВАЊИМА О ЗАПОСЛЕНИМА
И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ

Београд, 2005.

**МЕТОДОЛОГИЈЕ И СТАНДАРДИ – Методолошке информације о истраживањима
о запосленима и о зарадама запослених**

Издавач

Републички завод за статистику Србије
Београд, Милана Ракића бр. 5

За издавача

Др Драган Вукмировић, директор

Приликом коришћења података објављених у овој публикацији
обавезно је навођење извора.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
006+311

METODOLOGIJE i standardi / Republi~ki
zavod za statistiku Srbije ; za izdava~a
Dragan Vukmirovi}. - 2003, br. 1- . -
Beograd (Milana Raki}a 5) : Republi~ki
zavod za statistiku Srbije, 2003- (Beograd
: Republi~ki zavod za statistiku Srbije). -
29 cm

ISSN 1451-7477 = Metodologije i standardi
- Republi~ki zavod za statistiku Srbije

COBISS.SR-ID 112201996

ПРЕДГОВОР

Републички завод за статистику Србије податке о зарадама прикупља путем следећих истраживања:

- Месечно истраживање о запосленима и о зарадама запослених (образац РАД – 1) и
- Полугодишње истраживање о запосленима и о зарадама запослених (образац РАД – 1/П).

Методолошки материјал за месечно истраживање о зарадама запослених из претходног периода заинтересовани корисници могу наћи у едицији некадашњег Савезног завода за статистику "Методолошки материјали", у свесци бр. 381.

Подаци о запосленима прикупљају се путем следећих истраживања:

- Месечно истраживање о запосленима и о зарадама запослених (образац РАД – 1);
- Полугодишње истраживање о запосленима и о зарадама запослених (образац РАД – 1/П);
- Анкета за допуну Полугодишњег извештаја о запосленима и о зарадама запослених (образац РАД – 1/П);
- Полугодишњи извештај о приватним предузетницима и о запосленима код њих (образац РАД — 15);
- Анкета о радној снази (обрасци АРС – а, АРС – б, и упитници АРС –1 и АРС –2).

Методолошки материјал који се налази у овој књизи односи се на прва четири истраживања која се заснивају на извештајном методу прикупљања података, док ће посебно бити публикована методологија за истраживање Анкета о радној снази, које се заснива на анкетном методу прикупљања података, а за које је, у оквиру едиције РЗСС "Методологије и стандарди", 2004. године публиковано Методолошко упутство бр. 4.

Истраживања којима се прикупљају подаци о запосленима и о зарадама запослених спроводе се према Одлуци Скупштине СРЈ, а у складу су са Законом о статистичким истраживањима и Програмом статистичких истраживања у периоду од 2001. до 2005. године ("Службени лист СРЈ", бр. 54/2001), као и у складу са Законом о раду ("Сл. гласник РС", бр. 24/2005 и 61/2005).

Београд, 2005.

Д и р е к т о р

Др Драган Вукмировић

САДРЖАЈ

	Страна
Предговор	3
Садржај	5
СТАТИСТИКА ЗАРАДА	7
I. Месечно и полугодишње истраживање о запосленима и о зарадама запослених (РАД – 1, РАД – 1/П)	7
Уводне напомене	7
Циљ истраживања	8
Извештајне јединице	8
Извор података	8
Избор и обухват извештајних јединица	8
Прикупљање података	9
Дефиниција	9
Метод израчунавања просечних зарада	9
Врсте података које објављује Републички завод за статистику Србије	10
Дисеминација	10
СТАТИСТИКА ЗАПОСЛЕНОСТИ	11
Уводне напомене	11
I. Месечно и полугодишње истраживање о запосленима и о зарадама запослених (РАД – 1 и РАД – 1/П)	11
Циљ истраживања	11
Извештајне јединице	12
Извор података	12
Избор и обухват извештајних јединица	12
Прикупљање података	13
Дефиниције	13
Експандирање података о броју запослених из узорка на пун обухват	13
Врсте података које објављује Републички завод за статистику Србије	14
Дисеминација података	14
II. Анкета малих предузећа за допуну редовног полугодишњег извештаја о запосленим лицима и о зарадама запослених лица	14
Уводне напомене	14
Циљ истраживања	15
Садржај, територијални обухват, време и начин спровођења Анкете	15
Јединице посматрања и оквир за избор узорка	15
План и величина узорка	16
Табела 1. Број организација и број запослених, према завршним рачунима за 2003, у оквиру за избор узорка и обим узорка, по стратумима	17
Систем оцењивања	18
Укључивање података у укупан број запослених	19
III. Полугодишње истраживање о приватним предузетницима и о запосленима код њих (РАД – 15)	19
Циљ истраживања	19
Извор података	19
Обухват	19
Извештајне јединице и метод прикупљања података	20
Укључивање података у укупан број запослених	20
Прилози	21

СТАТИСТИКА ЗАРАДА

I. МЕСЕЧНО И ПОЛУГОДИШЊЕ ИСТРАЖИВАЊЕ О ЗАПОСЛЕНИМА И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ (РАД – 1, РАД – 1/П)

Уводне напомене

Подаци о висини, кретању и структури зарада запослених обезбеђивани су истраживањима на непуним месечним и пуним полугодишњим обухватима извештајних јединица свих облика својине.

До 1992. године статистика је рачунала просечне нето зараде исплаћене *за месец*, делећи масу зарада исплаћених за извештајни месец са бројем запослених на које су се те исплате односиле.

Почетком 90-их, овај методолошки приступ рачунању и приказивању просечних нето зарада исплаћених за месец доведен је у питање, јер је услед добро познатих дешавања у економској сфери долазило до поремећаја у динамици исплате зарада.

Од јануара 1992. године прелази се на рачунање просечних зарада исплаћених *у месецу*, а по исплаћеном раднику.

Од 1997. године (према упутству некадашњег Савезног завода за статистику, од 21. фебруара 1997) просечне бруто и нето зараде израчунавају се тако што се маса зарада исплаћених у извештајном месецу дели са бројем запослених на крају извештајног месеца, према подацима кадровске евиденције. Подаци о просечним зарадама односе се на све запослене који су радили у извештајном месецу, без обзира на то да ли су сви они у том месецу зараду и примили.

У систему праћења запослених и зарада запослених, до 2001. године била је коришћена Јединствена класификација делатности, а од 2001. године користи се Класификација делатности која за основ има стандард Европске уније: *NACE, rev.1*. Разврставање на привредне и ванпривредне делатности врши се на основу интерног статистичког кључа за разврставање делатности у привреду, односно у ванпривреду.

Од 1. јуна 2001. године, примењује се нова дефиниција зараде, у складу са Законом о раду ("Сл. гласник РС", бр. 70/2001).

Циљ истраживања

Циљ истраживања о зарадама запослених јесте да се обезбеде поуздани подаци о величини, структури и кретању просечних зарада – по делатностима, за Републику Србију и за њене територијалне делове.

Основна обележја која се прате јесу: број запослених — према висини просечне зараде, и висина просечне зараде – према степену стручне спреме и полу запослених.

Извештајне јединице

Јединице посматрања и извештајне јединице статистичког истраживања "Месечни извештај о запосленима и зарадама запослених" (образац РАД – 1) јесу предузећа, установе, задруге или друге организације, као и њихове јединице у саставу, без обзира на облик својине (друштвена, приватна, задружна, мешовита или државна), делатност и правни статус (да ли су или нису у процесу ликвидације, стечаја или оснивања), и то по организационо-територијалном принципу, почев од нивоа општине.

Уколико предузеће или друга организација има јединице (делове) у саставу које се баве делатношћу другачијом у односу на делатност матичне организације (независно од општине где су лоциране) или које се налазе ван општине седишта матичне организације (независно од делатности којом се баве), онда су те јединице, такође, јединице посматрања, јер подносе посебан извештај, према делатности којом се баве, односно према општини на којој су лоциране.

За разлику од редовног месечног истраживања, полугодишње истраживање укључује и извештајне јединице до потпуног обухвата, два пута годишње (са стањем 31. марта и 30. септембра).

Извор података

Као основ за добијање података о зарадама служи постојећа финансијско-књиговодствена документација, као и документација кадровске службе. На основу ове документације, извештајне јединице, до одређеног датума, достављају подручним одељењима Републичког завода за статистику Србије попуњене обрасце РАД – 1.

Избор и обухват извештајних јединица

Основни скуп извештајних јединица чине сва предузећа, установе, организације и задруге и њихове територијално издвојене јединице, уведене у Јединствени регистар разврставања.

Принцип који је усвојен за избор јединица у непотпун обухват јесте принцип величине организације – према броју запослених. Јединице су биране према величини, од већих ка мањим, с тим што се, у случају да организација престане са радом, избор нове јединице врши из основног скупа, у складу са карактеристикама јединице која се замењује.

Нису обухваћени запослени у приватним радњама и слободним професијама, тако да унутар података о просечним зарадама недостају подаци о њиховим исплатама.

Месечни обухват јединица представља целину за Републику Србију, без обзира на број извештајних јединица и број запослених – по територијалним деловима.

Месечно истраживање (РАД – 1) спроводило се на непотпуном обухвату од око 13.500 извештајних јединица, што је чинило око 75% запослених од укупног броја запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама, равноправно заступљеним у свим облицима својине. Од јануара 2005. непотпун обухват је рационализован, и сада се спроводи на непотпуном обухвату од око 8.500 извештајних јединица, што је око 72% од укупног броја запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама, равноправно заступљених у свим облицима својине.

Истраживањем нису обухваћени запослени у Министарству одбране Србије и Црне Горе, Војсци Србије и Црне Горе, као ни запослени у Министарству унутрашњих послова Републике Србије.

Прикупљање података

Подаци о запосленима и зарадама запослених прикупљају се у месечној и у полугодишњој периодици. Користе се два упитника: РАД – 1 (месечни) и РАД – 1/П (полугодишњи).

Упитником за месечно истраживање прикупљају се подаци о броју запослених на крају извештајног месеца, према кадровској евиденцији, о броју запослених који су примили зараду у извештајном месецу, о маси зарада и маси пореза и доприноса исплаћених у извештајном месецу.

Поред података које садржи месечни упитник, полугодишњи упитник обухвата и податке о броју запослених – према полу, о маси исплаћених бруто зарада запослених – према полу и степену стручне спреме, и о броју запослених – према висини бруто зараде.

Упитнике попуњене на основу евиденција о исплати зарада и на основу кадровске евиденције извештајне јединице, до 7-ог у месецу за претходни месец, достављају подручним одељењима Републичког завода за статистику Србије, надлежнима за прикупљање података за своју територију и Градском заводу за статистику, где се врши контрола обухвата, рачунска и логичка контрола. До 15-ог у месецу, контролисани извештаји достављају се Републичком заводу за статистику Србије на даљу обраду.

Подаци добијени од предузећа, установа, задруга или других организација представљају службену тајну и не могу се објављивати, већ се они агрегирају на одређеним класификационим нивоима, и тек онда могу бити доступни корисницима.

Дефиниција

Зараду, у смислу члана 105. Закона о раду, чини зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде коју је запослени остварио за обављени рад и за време проведено на раду, затим увећана зарада, накнада зараде и друга примања (осим: накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада, за време проведено на службеном путу у земљи и у иностранству, отпремнине при одласку у пензију, солидарне помоћи, јубиларне награде, накнаде трошкова погребних услуга и накнаде штете због повреде на раду или професионалног обољења).

Метод израчунавања просечних зарада

Од јануара 1997. године, а према упутству некадашњег Савезног завода за статистику, од 21. фебруара 1997. године, просечне зараде израчунавају се тако што се маса зарада исплаћених у извештајном месецу дели са бројем запослених на крају извештајног месеца, према подацима кадровске евиденције. Подаци о просечним зарадама односе се на све запослене који су радили у извештајном месецу, без обзира на то да ли су сви они у том месецу зараду и примили.

Врсте података које објављује Републички завод за статистику Србије

Месечно се објављују подаци о просечним зарадама за Републику Србију – укупно, и за њене територијалне делове, по *NACE* класификацији делатности, до нивоа области делатности, као и подаци о просечним зарадама по окрузима и општинама, за привредне и ванпривредне делатности.

Сваког месеца објављују се следећи индекси номиналних и реалних зарада – по територијама и областима делатности:

- текући месец на претходни месец;
- текући месец на исти месец претходне године;
- текући месец на просек претходне године;
- текући месец на децембар претходне године;
- текући период на исти период претходне године;
- текући период на просек претходне године.

Два пута годишње (са стањем 31. март и 30. септембар) објављују се подаци о броју запослених у предузећу, установи и организацији – по степену стручне спреме, и подаци о висини зараде за Републику Србију – укупно, и по њеним територијалним деловима и секторима делатности.

Номинални индекс израчунава се упоређивањем номиналног износа просечне зараде у текућем месецу са номиналним износом просечне зараде у одређеном базном периоду.

Реални индекс представља однос између индекса номиналних зарада и индекса трошкова живота у одговарајућем периоду.

Дисеминација

Подаци о просечним зарадама месечно се објављују у саопштењима: "Зараде по запосленом у Републици Србији (ЗП11)", и "Зараде по запосленом - Република Србија, по окрузима и општинама (ЗП14)", као и у "Месечном статистичком прегледу". Месечна саопштења објављују се у штампаном облику, као и у електронској форми (*WEB*).

Подаци о просечним зарадама објављују се полугодишње, у саопштењу: "Запослени према висини зараде и степену стручне спреме (ЗП12)", у штампаном облику, као и у електронској форми (*WEB*).

Подаци о просечним зарадама објављују се годишње, у следећим публикацијама: "Статистички годишњак", "Општине у Републици Србији", "Србија у бројкама" и "Друштвено-економска кретања".

Просечне зараде и индекси просечних зарада објављују се: на нивоу Републике – укупно, за привреду и ванпривреду, за округе, градове и општине. Просечне зараде и индекси просечних зарада објављују се за секторе и области делатности – по територијама.

Подаци са стањем 31. марта и 30. септембра публикују се пре истека полугодишта, а годишњи подаци до краја јануара текуће године за претходну годину.

Због широке лепезе законске регулативе о примени података о просечним зарадама, они се сваког месеца објављују у "Службеном гласнику Републике Србије".

СТАТИСТИКА ЗАПОСЛЕНОСТИ

Уводне напомене

Подаци о броју, динамици и структури запослених обезбеђују се путем једног месечног и два полугодишња истраживања.

Месечним и полугодишњим истраживањима (РАД – 1 и РАД – 1/П), као и Анкетом за допуну полугодишњег истраживања РАД – 1/П обухватају се запослени у предузећима, установама и другим организацијама свих облика својине.

Полугодишњим истраживањем о приватним предузетницима и запосленима код њих (РАД – 15) прикупљају се подаци о запосленима у радњама, о лицима која самостално обављају делатност - професију и о запосленима код њих. Подаци се добијају од Републичког завода за здравствено осигурање.

Разврставање запослених по делатностима врши се од 2001. године, на основу Класификације делатности која за основ има стандард Европске уније: *NACE, rev.1*. Разврставање на привредне и ванпривредне делатности врши се на основу интерног статистичког кључа за сврставање делатности у привреду, односно у ванпривреду.

I. МЕСЕЧНО И ПОЛУГОДИШЊЕ ИСТРАЖИВАЊЕ О ЗАПОСЛЕНИМА И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ (РАД – 1 и РАД – 1/П)

Циљ истраживања

Циљ месечног истраживања о запосленима јесте обезбеђивање поузданих и релевантних података о броју, динамици и структури запослених, на нивоу сектора делатности, у месечној периодици.

Циљ полугодишњег истраживања јесте обезбеђивање података о броју запослених, до нивоа подгрупе делатности, за Републику Србију – укупно, за централну Србију и АП Војводину, а на нивоу сектора делатности – за општине.

Полугодишњим извештајем прикупљају се подаци о броју запослених, и то по полу и стручној спреми.

Извештајне јединице

Јединице посматрања и извештајне јединице за статистичка истраживања Месечни и Полугодишњи извештај о запосленима и о зарадама запослених (образац РАД – 1 и РАД – 1/П) јесу предузећа и њихове јединице у саставу, установе, задруге или друге организације, без обзира на облик својине (друштвена, приватна, задружна, мешовита или државна), делатност и правни статус (да ли је или не у процесу ликвидације, стечаја или оснивања), по организационо-територијалном принципу, на нивоу општине.

Уколико предузеће, установа, задруга или друга организација има јединице (делове) у свом саставу које се баве делатношћу другачијом у односу на делатност матичне организације (независно од општине где су лоциране) или које се налазе на територији општине на којој се не налази матична организација (независно од делатности којом се баве), онда су те јединице, такође, јединице посматрања, јер подносе посебан извештај, према делатности којом се баве, односно према општини на којој су лоциране.

За разлику од месечног истраживања, које се спроводи на непотпуном обухвату, полугодишње истраживање се спроводи на пуном обухвату предузећа, установа и организација. Међутим, с обзиром на то да велики број мањих извештајних јединица не доставља полугодишњи извештај РАД – 1/П, почев од 1997, уведена је Анкета за допуну полугодишњег истраживања којом се обухватају извештајне јединице које нису доставиле полугодишњи извештај, а које имају до 50 запослених.

Полугодишња истраживања се спроводе два пута годишње (са стањем 31. марта и 30. септембра).

Извор података

Извор за прикупљање података о запосленима јесте документација кадровске, односно персоналне службе, коју извештајне јединице воде на основу Закона о евиденцијама у области рада. На основу ове документације, извештајне јединице, до одређеног датума, достављају подручним одељењима Републичког завода за статистику Србије попуњене обрасце РАД – 1.

Избор и обухват извештајних јединица

Основни скуп чине сва предузећа, установе, организације и њихове територијално издвојене јединице, уписане у Јединствени регистар разврставања, са било којом делатношћу у оквиру Класификације делатности.

При избору јединица у непотпун обухват месечног истраживања усвојен је принцип величине организације – према броју запослених. Јединице су биране према величини, од већих ка мањим, с тим што се, у случају да организација престане са радом, избор нове јединице врши из основног скупа, у складу са карактеристикама јединице која се замењује.

Месечно истраживање (РАД – 1) спроводи се на непотпуном обухвату од око 8.500 извештајних јединица у којима је запослено око 72% од укупног броја запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама свих облика својине.

Полугодишње истраживање спроводи се на обухвату свих јединица уписаних у Јединствени регистар разврставања и њиме се обухвата око 18.000 извештајних јединица.

Истраживањима се не обухватају јединице Министарства одбране Србије и Црне Горе, Војске Србије и Црне Горе, као ни јединице Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

Прикупљање података

Подаци о запосленима и о зарадама запослених прикупљају се у месечној и полугодишњој периодици. Користе се два упитника: РАД – 1 (за месечно истраживање) и РАД – 1/П (за полугодишње истраживање).

Месечним упитником прикупљају се подаци о броју запослених на крају извештајног месеца, према кадровској евиденцији.

Полугодишњим истраживањем прикупљају се подаци о броју запослених – по полу и према степену стручне спреме.

Извештајне јединице достављају извештај о запосленима и о зарадама запослених, до 7-ог у месецу за претходни месец, Градском заводу за статистику и информатику Београда и подручним одељењима надлежним за прикупљање података за своју територију. До 15-ог у месецу, контролисани извештаји достављају се Републичком заводу за статистику Србије на даљу обраду.

Подаци добијени од предузећа, установа, задруга или организација представљају службене податке и не могу се појединачно објављивати, већ се они агрегирају на одређеним класификационим нивоима и тек онда могу бити доступни корисницима.

Дефиниције

Под појмом *запослени* подразумевају се сва лица која имају заснован радни однос са послодавцем, без обзира на то да ли су радни однос засновала на неодређено или на одређено време и да ли раде пуно радно време или краће од пуног радног времена (непуно или скраћено радно време) у предузећу, установи или у другој организацији.

Укупан број запослених представља збир података о броју запослених добијен на основу полугодишњег РАД – 1 истраживања, Анкете за допуну полугодишњег истраживања и полугодишњег извештаја о приватним предузетницима и о запосленима код њих (РАД – 15). Годишњи просек броја запослених израчунава се као аритметичка средина два стања (31.03. и 30. 09. за сваку годину).

Степен стручне спреме (потребна квалификација) потребан за обављање одређених послова и задатака представља општа и стручна знања, практичне вештине и друга својства утврђена општим актом (систематизацијом радних места) предузећа, установе или друге организације.

Експандирање података о броју запослених из узорка на пун обухват

С обзиром на то да се у месечној периодици не добија укупан број запослених, јер се истраживање спроводи на узорку, експандирање података о броју запослених из узорка на пун обухват врши се на следећи начин:

За месец за који се истраживање РАД – 1 спроводи на пуном обухвату израчунава се коефицијент односа броја запослених у пуном обухвату и броја запослених у узорку (за март и септембар сваке године). Тим коефицијентом врши се кориговање података из месечног узорка за наредне месеце, све до добијања резултата за следеће полугодишње истраживање са пуним обухватом.

Врсте података које објављује Републички завод за статистику Србије

Подаци о укупном броју запослених објављују се у месечној периодици. За Републику Србију, ови подаци приказују се по секторима делатности, а за централну Србију и АП Војводину само на нивоу "свега" – и за привреду и ванпривреду.

Подаци о просечном годишњем броју запослених – по секторима делатности, окрузима, градовима и општинама, објављују се једном годишње.

Два пута годишње (са стањем 31. 03. и 30. 09) објављују се подаци о броју запослених – по степену стручне спреме и висини зараде, по територијалним деловима и секторима делатности.

Дисеминација података

Месечни подаци о броју запослених објављују се у "Месечном статистичком прегледу".

Подаци из полугодишњег истраживања објављују се у саопштењима "Запослени у Републици Србији" и "Запослени, према висини зараде и степену стручне спреме", у штампаном облику и у електронској форми (*WEB*).

Годишњи просек броја запослених објављује се и у публикацијама: "Статистички годишњак Србије", "Општине у Републици Србији", "Србија у бројкама", "Друштвено - економска кретања".

II. АНКЕТА МАЛИХ ПРЕДУЗЕЋА ЗА ДОПУНУ РЕДОВНОГ ПОЛУГОДИШЊЕГ ИЗВЕШТАЈА О ЗАПОСЛЕНИМ ЛИЦИМА И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА

Уводне напомене

Поређењем података о запослености, који су добијени из различитих извора, уз вођење рачуна о примени различитих дефиниција појма запослености, уочено је да се редовним статистичким истраживањима којима се запосленост прати путем извештаја предузећа, установа и других организација не обухвата у довољној мери приватни сектор својине.

Због тога је уведена Анкета за допуну полугодишњег редовног извештаја о запосленим лицима и о зарадама запослених лица (РАД – 1/П). Анкета се спроводи од марта 1997. године, на основу закључка донетог на Трећој конференцији директора Савезног и републичких завода за статистику (27.03.1996).

Анкета обезбеђује оцене броја запослених и њихових зарада, и то за мала предузећа, установе и друге организације које нису укључене у редовно истраживање. Тиме је ублажен проблем необухвата запослених лица, који постоји у редовном истраживању, и омогућено је сагледавање укупног броја запослених и њихових зарада.

Оцене из Анкете сада се користе за побољшање обухвата запослености, приказаног у следећим статистичким публикацијама: "Месечни преглед", "Статистички годишњак Србије", "Општине у Републици Србији", и у саопштењима у којима се објављује број запослених.

Циљ истраживања

Анкета за допуну редовног полугодишњег извештаја о запосленим лицима и о зарадама запослених лица има за циљ да обезбеди податке о броју запослених и о њиховим зарадама у малим предузећима, установама и другим организацијама које нису укључене у редовно истраживање.

Подаци прикупљени овом анкетом омогућавају да се сагледа укупан број запослених и да се коригују подаци о просечној плати.

Садржај, територијални обухват, време и начин спровођења Анкете

Садржај и пропратни упитник Анкете исти су као за Редовни полугодишњи извештај о запосленим лицима и о зарадама запослених лица.

Анкета се спроводи на територији Републике Србије (без АП Косово и Метохија).

Анкета се спроводи два пута годишње, у исто време када и редовно полугодишње истраживање РАД – 1/П. Прикупљени подаци односе се на стање 31. марта, односно 30. септембра.

Јединице изабране у узорак попуњавају обрасце према важећој методологији за истраживање РАД – 1/П.

Подручна одељења прикупљене упитнике достављају Републичком заводу за статистику Србије до 1. јуна за мартовску Анкету, односно до 15. новембра за септембарску Анкету. Попуњени упитници треба да у горњем десном углу буду обележени словом "А".

Подаци се прикупљају путем поштанске и телефонске анкете. Унос, контрола и оцењивање података раде се на персоналним рачунарима.

Јединице посматрања и оквир за избор узорка

Јединице посматрања уједно су и извештајне јединице. Њих чине мала предузећа, установе и друге организације које нису обухваћене редовним истраживањем РАД – 1/П.

Предузеће, установа или друга организација припада оквиру за избор узорка под условима:

- да је предала завршни рачун за годину $t-2$ за мартовску Анкету, односно за годину $t-1$ за септембарску Анкету, где је t година у којој се спроводи истраживање;
- да није укључена у редовно истраживање РАД – 1/П;
- да је њен матични број у датотеци Регистра јединица разврставања (РОЈ), са стањем које одговара стању завршних рачуна;
- да према завршном рачуну има запослене, али да их има мање од 50.

Број предузећа, установа и других организација у оквиру за избор узорка Анкете, формираном на бази завршних рачуна за 2003, износи око 48 хиљада, од чега је 36 хиљада организација из централне Србије, а 11 хиљада организација из АП Војводина.

План и величина узорка

Узорак предузећа, установа и других организација јесте стратификован прост случајан узорак.

Оквир за избор узорка стратификован је према територији, на централну Србију и АП Војводину. Јединице ова два стратума даље су стратификоване према помоћним варијаблама, просечном броју запослених, добијеном на основу стања крајем месеца, који је исказан у завршним рачунима, и према области делатности Југословенске класификације делатности (ЈКД). Шифре претежне делатности јединица оквира преузете су из Регистра јединица разврставања, са стањем које одговара стању завршних рачуна.

У оквиру за избор узорка који ће се формирати на основу завршних рачуна за 2004, стратификација јединица према делатности ће се променити. Уместо по областима делатности ЈКД, стратификација ће се спровести према секторима делатности нове Класификације делатности, која за основ има Класификацију делатности Европске уније (*NACE, rev 1*).

Груписањем области делатности ЈКД дефинисане су три класе:

- индустрија и рударство, пољопривреда и рибарство, шумарство, водопривреда, грађевинарство, саобраћај и везе, и занатство;
- трговина, угоститељство и туризам;
- стамбено-комуналне делатности, финансијске и друге делатности, образовање и култура, здравство и социјална заштита, и друштвено политичке заједнице и организације.

Према броју запослених, дефинисано је пет величинских класа:

- 1 до 2 запослена;
- 3 до 4 запослена;
- 5 до 9 запослених;
- 10 до 19 запослених;
- 20 до 49 запослених.

Коначно, разврставањем јединица из централне Србије и АП Војводина, према класи делатности и величинској класи којој припадају, формирано је 30 стратума.

Планирани обим узорка је око 350 јединица. Резултати до сада спроведених анкета потврђују да је ова величина узорка довољна да обезбеди задовољавајућу тачност оцена броја запослених, и то за Републику Србију, централну Србију, и АП Војводину (коефицијенти варијације су испод 10%).

Алокација узорка на централну Србију и АП Војводину пропорционална је броју запослених. Даља алокација на стратуме, унутар ова два територијална стратума, јесте X - пропорционална, где је X квадратни корен броја запослених (према завршним рачунима) у стратуму одређеном укрштањем класе делатности са класом броја запослених. Оваква алокација обезбеђује бољу репрезентацију мањих стратума.

У до сада спроведеним анкетама јављао се проблем неодзива јединица. У почетку спровођења анкета обим реализованог узорка био је око 50-60% од планираног обима узорка, али је временом реализација узорка повећана на 75-85% од планираног обима узорка.

Уведена је нека врста ротације јединица. Реализовани узорак у текућој анкети се за наредну анкету допуњује новим јединицама, до планираног обима узорка. Да би се смањила оптерећеност јединица, једном анкетирани јединице задржавају се у узорку највише шест пута а затим се искључују из анкета шест пута. Из узорка се искључују и оне јединице које приликом ажурирања оквира (формирањем оквира на бази нових завршних рачуна) промене стратум, с тим што оне већ у наредној анкети имају шансу да буду изабране.

Приказ основних карактеристика стратума са одговарајућим обимима узорака дат је у табели.

1. Број организација и број запослених, према завршним рачунима за 2003, у оквиру за избор узорка и обим узорка, по стратумима

	Завршни рачуни за 2003		Обим узорка, март 2005
	број организација	број запослених	
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	47651	217777	370
Централна Србија	36199	164692	271
Индустрија и рударство, пољопривреда и рибарство, шумарство, водопривреда, грађевинарство, саобраћај и везе, и занатство			
Број запослених			
1-2	5316	7745	15
3-4	2299	7800	15
5-9	2151	13902	21
10-19	1201	16123	22
20-49	673	19653	25
Трговина, угоститељство и туризам			
Број запослених			
1-2	8938	12881	20
3-4	3495	11794	19
5-9	2439	15559	22
10-19	971	12611	20
20-49	384	11093	18
Стамбено-комуналне делатн. и финансијске и друге делатн., образовање и култура, здравство и социјална заштита, и друштвено-политичке заједнице и организације			
Број запослених			
1-2	4464	6300	14
3-4	1784	6037	14
5-9	1300	8350	16
10-19	510	6707	14
20-49	274	8137	16
Војводина	11452	53085	99
Индустрија и рударство, пољопривреда и рибарство, шумарство, водопривреда, грађевинарство, саобраћај и везе, и занатство			
Број запослених			
1-2	1695	2454	5
3-4	765	2619	6
5-9	738	4877	8
10-19	415	5576	8
20-49	238	7017	9
Трговина, угоститељство и туризам			
Број запослених			
1-2	2887	4199	7
3-4	1079	3638	7
5-9	828	5259	9
10-19	295	3784	7
20-49	134	3761	7
Стамбено-комуналне делатн. и финансијске и друге делатн., образовање и култура, здравство и социјална заштита, и друштвено-политичке заједнице и организације			
Број запослених			
1-2	1292	1812	5
3-4	511	1732	6
5-9	339	2188	5
10-19	165	2207	5
20-49	71	1962	5

Систем оцењивања

Оцене тотала и количника параметара и њихових стандардних и релативних грешака одређују се по уобичајним поступцима за стратификован прост случајан узорак без понављања, уз следеће специфичности:

- Испитују се вредности за број запослених за месец анкетања (март или септембар) јединица у реализованом узорку. Ако постоје вредности које имају велики утицај на оцену броја запослених у Републици Србији (укупно), њихов се ефекат ублажава по следећем поступку:

израчунава се учешће оцене варијансе оцене запослених лица сваког од 30 стратума у укупној оцени варијансе оцене запослених лица. Ако је учешће варијансе неког стратума у укупној варијанси веће од 30%, онда се анализирају вредности за број запослених у јединицама из реализованог узорка тог стратума. Утврђује се она вредност за број запослених која је много већа или много мања од осталих вредности и која на тај начин утиче на величину оцене варијансе. Та вредност за број запослених се приликом оцењивања замењује са горњом или доњом границом класе броја запослених тог стратума, тј. вредност се изравнава. У овом поступку дозвољено је да се, уз евентуално понављање поступка оцењивања, изравна највише три вредности за број запослених, и то само ако је учешће варијансе стратума коме јединица припада у укупној варијанси веће од 30%. Ако се овим поступком измени вредност за број запослених неке јединице из реализованог узорка, онда се и све остале вредности прикупљене у анкети за ту јединицу своде на тај број запослених, множењем са фактором који је једнак односу нове и првобитне вредности за број запослених.

- Оквир за избор узорка анкете која се спроводи за месец март формира се на бази завршних рачуна године $t-2$, где је t година анкетања, јер у то време нису расположиви рачуни претходне године. Уколико су у фази оцењивања на располагању завршни рачуни претходне године, онда се они користе за одређивање пондера. Тако одређени пондери су ближи стварном стању, а самим тим су и одговарајуће оцене веродостојније.

За скуп предузећа, установа и других организација које нису обухваћене редовним полугодишњим извештајем РАД – 1/П, за Републику Србију, централну Србију, АП Војводину и Град Београд оцењују се: број запослених, број запослених жена, просечне бруто и просечне нето зараде.

За ове оцене оцењују се и стандардне и релативне грешке, али се оне, за сада, не публикују.

Оцењује се и укупан број запослених у Републици Србији – по гранама делатности Нове класификације делатности.

На нивоу општина, оцењују се: број запослених, број запослених у привреди и ванпривреди, и број запослених – по секторима делатности Нове класификације делатности. Ове оцене су синтетичког типа и одређују се коришћењем вредности помоћне варијабле, просечног броја запослених добијеног на основу стања крајем месеца, који је исказан у завршним рачунима и који је расположив за све јединице оквира за избор узорка.

За број запослених жена не постоји помоћно обележје јединица оквира које би могло да се искористи за оцену тог броја на нивоу нижих територијалних јединица. За оцену броја запослених жена – по општинама, коришћена је оцена учешћа запослених жена у укупном броју запослених лица у централној Србији, АП Војводини и Граду Београду. Оцена броја запослених жена на нивоу општине добија се множењем оцене броја запослених лица у општини са одговарајућим учешћем, у зависности од тога да ли је општина из централне Србије, АП Војводина или Града Београда.

С обзиром на планирану величину узорка од око 350 јединица, и са реализованим узорком до 300 јединица, неки сложенији поступци оцењивања за мале домене (за оцене запослених – по општинама или по гранама делатности) нису разматрани. Осим тога, намена ових оцена, пре свега, јесте да коригују укупан број запослених у Републици Србији. Расподела оцењеног броја запослених лица на ниже нивое спроведена је коришћењем одговарајућих структура.

Укључивање података у укупан број запослених

Број запослених добијен на основу оцене из Анкете за допуну полугодишњег истраживања укључује се у укупан број запослених и разврстава се по делатности, полу и општинама.

Оцењени број запослених, који је добијен из ове анкете, разврстава се према делатности (до нивоа области) и по територији (до нивоа општине) и укључује се у годишњи просек укупног броја запослених. Обрада података по полу врши се само за укупан број запослених, по свим територијалним нивоима.

Месечно се овај број разврстава у укупан број запослених, до нивоа сектора делатности и на нивоу Републике, централне Србије и АП Војводина.

III. ПОЛУГОДИШЊЕ ИСТРАЖИВАЊЕ О ПРИВАТНИМ ПРЕДУЗЕТНИЦИМА И О ЗАПОСЛЕНИМА КОД ЊИХ (РАД – 15)

Циљ истраживања

Циљ истраживања јесте да се резултати постојећих истраживања о броју запослених у предузећима, установама и организацијама комплетирају (допуне) резултатима о броју приватних предузетника (власника радњи), и лица која самостално обављају делатност – професију, као и о броју запослених код њих. Из тог разлога, ово истраживање спроводи се у истој периодици (са стањем 31. 03. и 30. 09) као и полугодишња истраживања РАД – 1 (редовно истраживање и анкета за допуну).

Извор података

Извор података за истраживање о приватним предузетницима и запосленима код њих јесу евиденције о активним осигураницима Фонда за здравствено осигурање.

Обухват

Подаци о броју приватних предузетника и о броју лица која самостално обављају делатност – професију, као и о броју лица запослених код њих, добијају се путем полугодишњег истраживања (РАД – 15), којим се прикупљају подаци од Републичког завода за здравствено осигурање, где се та лица воде као активни осигураници.

Извештајне јединице и метод прикупљања података

Извештај о приватним предузетницима и о запосленима код њих састављају институције надлежне за послове здравственог осигурања, на основу расположиве документације.

Извештај се доставља за општину као целину. Надлежне институције попуњене упитнике достављају два пута годишње (15. априла и 15. октобра).

Укључивање података у укупан број запослених

Подаци добијени овим истраживањем укључују се у укупан број запослених – по општинама, али се не врши њихово разврставање по делатностима, због неусклађености делатности по којима се приватни предузетници и лица која самостално обављају делатност - професију и лица запослена код њих прате у евиденцијама здравственог осигурања са Класификацијом делатности. Број запослених добијен овим истраживањем додаје се броју запослених у месечној процени само на нивоу *укупно*, а у годишњем просеку броја запослених подаци из овог истраживања разврставају се по полу и општинама.

ПРИЛОЗИ

1. Месечни извештај о запосленима и о зарадама запослених
исплаћеним у месецу _____ 2005. године
2. Месечни извештај о запосленима и о зарадама запослених
исплаћеним у месецу септембру 2005. године
3. Полугодишњи извештај о приватним предузетницима
и о запосленима код њих

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ
О ЗАПОСЛЕНИМА И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ
исплаћеним у месецу _____ 2005. године

Месечни извештај о запосленима и о зарадама запослених подносе предузећа и њихове јединице у саставу, установе, задруге и организације у свим облицима својине, по организационо-територијалном принципу, на нивоу општине. Уколико предузеће или друга организација има јединице у саставу које се баве делатношћу другачијом у односу на делатност матичне организације или се налазе ван општине седишта матичне фирме, у извештају не приказује податке за ове јединице, јер су исте обавезне да достављају посебан извештај статистичком органу на чијој се територији налазе.

Извештај РАД-1 попуњава се у два примерка, од којих један остаје организацији, а други се доставља надлежном статистичком органу.

1. ПОДАЦИ О ЈЕДИНИЦИ ЗА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ ИЗВЕШТАЈ

а) Назив (фирма): _____

(територијално издвојена јединица уписује фирму/назив у чијем је саставу и свој назив)

б) Матични број јединственог регистра: _____

Редни број јединице у саставу: _____

в) Врста предузећа или друге организације: _____

г) Облик својине: _____

д) Порекло капитала: _____

ђ) Општина: _____ Место (насеље): _____

Улица и број: _____ Телефон: _____

2. ДЕЛАТНОСТ (подгрупа)

а) Јединствене класификације делатности _____

б) Класификације делатности _____

ПОПУЊАВА СТАТИСТИКА

Редни број из адресара

Град _____

Подручно одељење _____

Таб.1. ЗАРАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ ИСПЛАЋЕНЕ У МЕСЕЦУ

(у динарима)

1.	Зараде	
2.	Порези на терет запосленог	
3.	Доприноси на терет запосленог	
4.	Зараде без пореза и доприноса (нето зарада = 1 - 2 - 3)	

Таб. 2. БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ НА КРАЈУ ИЗВЕШТАЈНОГ МЕСЕЦА

1.	Број запослених, по кадровској евиденцији	
2.	Број запослених који су примили зараду	
3.	Број запослених који су примили минималну зараду	

Према Закону о раду ("Сл. гласник РС", број: 24/05 и 61/05) а сходно чл. 5, **зарада** се састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараде по основу доприноса запосленог пословном успеху послодавца (награде, бонуси и сл.) и других примања по основу радног односа, у складу са општим актом и уговором о раду.

Као зарада у смислу става 1. овог члана сматра се зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде.

Под зарадом се подразумевају сва примања из радног односа, осим накнада трошкова запосленог у вези са радом (накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада, за време проведено на службеном путу у земљи и иностранству, за смештај и исхрану за рад и боравак на терену, отпремнине при одласку у пензију, накнаде трошкова погребних услуга и накнаде штете због повреде на раду или професионалног обољења, јубиларне награде и солидарне помоћи).

Табела 2 :

Ред 1 - Уписује се број запослених - према подацима кадровске евиденције, (укључујући и приправнике).

Ред 2 - Уписује се број запослених који су примили зараду (узима се из платног списка, а **не** израчунава се из броја часова рада).

Ред 3 - Уписује се број запослених који су примили минималну зараду.

Напомене:

Извештај попунио:

(М.П.)

Руководилац предузећа,
односно организације:

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ
О ЗАПОСЛЕНИМА И О ЗАРАДАМА ЗАПОСЛЕНИХ
исплаћеним у септембру 2005. године

Месечни извештај о запосленима и о зарадама запослених подносе предузећа и њихове јединице у саставу, установе, задруге и организације у свим облицима својине, по организационо-територијалном принципу, на нивоу општине. Уколико предузеће или друга организација има јединице у саставу које се баве делатношћу другачијом у односу на делатност матичне организације или се налазе ван општине седишта матичне фирме, у извештају не приказује податке за ове јединице, јер су исте обавезне да достављају посебан извештај статистичком органу на чијој се територији налазе.

Извештај РАД-1 попуњава се у два примерка, од којих један остаје организацији, а други се доставља надлежном статистичком органу.

1. ПОДАЦИ О ЈЕДИНИЦИ ЗА КОЈУ СЕ ПОДНОСИ ИЗВЕШТАЈ

а) Назив (фирма): _____

(територијално издвојена јединица уписује фирму/назив у чијем је саставу и свој назив)

б) Матични број јединственог регистра: _____

Редни број јединице у саставу: _____

в) Врста предузећа или друге организације: _____

г) Облик својине: _____

д) Порекло капитала: _____

ђ) Општина: _____ Место (насеље): _____

Улица и број: _____ Телефон: _____

2. ДЕЛАТНОСТ (подгрупа)

а) Јединствене класификације делатности _____

б) Класификације делатности _____

ПОПУЊАВА СТАТИСТИКА

Редни број из адресара

Град _____

Подручно одељење _____

Таб. 1. ЗАРАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ ИСПЛАЋЕНЕ У СЕПТЕМБРУ 2005.

(у динарима)

1.	Зараде	
2.	Порези на терет запосленог	
3.	Доприноси на терет запосленог	
4.	Зараде без пореза и доприноса (нето зарада = 1 - 2 - 3)	

Таб. 2. БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ НА КРАЈУ ИЗВЕШТАЈНОГ МЕСЕЦА

1.	Број запослених, по кадровској евиденцији	Укупно	
		од тога жене	
2.	Број запослених који су примили зараду	Укупно	
		од тога жене	
3.	Број запослених који су примили минималну зараду		

Према Закону о раду ("Сл. гласник РС", број: 24/05 и 61/05) а сходно чл. 5, **зарада** се састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараде по основу доприноса запосленог пословном успеху послодавца (награде, бонуси и сл.) и других примања по основу радног односа, у складу са општим актом и уговором о раду.

Као зарада у смислу става 1. члана 5. сматра се зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде.

Под зарадом се подразумевају сва примања из радног односа, осим накнада трошкова запосленог у вези са радом (накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада, за време проведено на службеном путу у земљи и иностранству, за смештај и исхрану за рад и боравак на терену, отпремнине при одласку у пензију, накнаде трошкова погребних услуга и накнаде штете због повреде на раду или професионалног обољења, јубиларне награде и солидарне помоћи).

Табела 2 :

Ред 1 - Уписује се број запослених - према подацима кадровске евиденције, (укључујући и приправнике).

Ред 2 - Уписује се број запослених који су примили зараду (узима се из платног списка, а **не** израчунава се из броја часова рада).

Ред 3 - Уписује се број запослених који су примили минималну зараду.

Таб. 3. ЗАРАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ ИСПЛАЋЕНЕ У СЕПТЕМБРУ 2005. И БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ - ПО КАДРОВСКОЈ ЕВИДЕНЦИЈИ, ПРЕМА СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ

Ред. бр.	Степен стручне спреме	Маса зарада (укупно)	Број запослених (укупно)	Маса зарада исплаћених женама	Број запослених жена
1.	Укупно				
2.	Висока стручна спрема				
3.	Виша стручна спрема				
4.	Средња стручна спрема				
5.	Нижа стручна спрема				
6.	Висококвалификовани				
7.	Квалификовани				
8.	Полуквалификовани				
9.	Неквалификовани				

Напомена: Степен стручне спреме (потребна квалификација) за обављање одређених послова је степен стручног образовања утврђен за радно место (општим актом: систематизацијом радних места предузећа или друге организације).

Таб. 4. ЗАПОСЛЕНИ, ПО КАДРОВСКОЈ ЕВИДЕНЦИЈИ, ПРЕМА ВИСИНИ ЗАРАДА ЗАПОСЛЕНИХ ИСПЛАЋЕНИХ У СЕПТЕМБРУ 2005.

1.	Укупно	
2.	Нису примили зараду	
3.	Примили до 6000 динара	
4.	6001 - 9000 динара	
5.	9001 - 12000 динара	
6.	12001 - 15000 динара	
7.	15001 - 20000 динара	
8.	20001 - 25000 динара	
9.	25001 - 35000 динара	
10.	35001 - 45000 динара	
11.	45001 и више динара	

Напомена:

Напомена: Приказују се сви запослени, без обзира на то колики фонд часова рада су остварили у месецу за који се подноси извештај.

Извештај попунио:

Руководилац предузећа,
односно организације:

(М.П.)

ПОЛУГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПРИВАТНИМ ПРЕДУЗЕТНИЦИМА И О ЗАПОСЛЕНИМА КОД ЊИХ

Стање на дан _____ 2005. године

За општину _____

1. Републички завод за здравствено осигурање

(филијала): _____

2. Улица и број: _____ Тел.: _____

БРОЈ ПРИВАТНИХ ПРЕДУЗЕТНИКА И БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ КОД ЊИХ

		Укупно	Жене
1	2	3	4
	УКУПНО (16 + 18)		
16	Приватни предузетници (160 –179)		
160	Самосталне занатлије		
161	Запослени код самосталних занатлија		
162	Самостални угоститељи		
163	Запослени код самосталних угоститеља		
164	Самостални ауто-превозници		
165	Запослени код самосталних ауто-превозника		
166	Остали		
167	Запослени код осталих		
170	Адвокати		
171	Уметници		
172	Филмски радници		
173	Колпортери штампе		
176	Остали		
179	Запослени код лица под шифрама 170-176		
18	Запослени код иностраних послодаваца		

Извештај о приватним предузетницима и о запосленима код њих састављају институције надлежне за послове здравственог осигурања запослених, на основу своје документације. Извештај се даје два пута годишње, и то са стањем на дан 31. марта и 30. септембра сваке године. Извештај се саставља посебно за сваку општину и организацију као целину. Попуњава се у 2 примерка од којих један примерак надлежна институција оставља за себе, а други примерак доставља статистичком органу од којег је примила обрасце. Сваки примерак извештаја потписује одговорно лице или лице које оно овласти. Сваки примерак мора бити оверен печатом. Попуњени образац РАД-15 треба доставити надлежном статистичком органу најкасније до 15. априла и 15. октобра сваке године.

Руководилац:

_____ 2005. год. (М.П.) _____

РУКОПИС ПРИПРЕМИЛЕ: Милица Тодоровић, Јелена Милаковић и Олга Меловски-Трпинац

РЕДАКЦИЈА:

Руководилац: Предраг Чановић

Чланови: Гордана Бјелобрк, Љубица Живадиновић и Мирјана Смолчић

Лектура: Светлана Димитријевић и Емилија Видановић

Технички уредник: Загорка Раденковић

ШТАМПА:

Републички завод за статистику Србије, Београд, Милана Ракића бр. 5

Телефон: 2412-922; Телефакс: 2411-260

Број страна: 26; Тираж: 120